

VRTNAR.

List s podobami za šolsko vrtnarstvo, vrtnarstvo sploh
in za sadjarstvo.

Št. 17. V Ljubljani, 15. septembra 1891. Letnik IV.

Hranitev odrezanega grozdja.

George Ward, slavnoznani angleški pridelovalec namiznega grozdja, izumil je napravo, s katero se hrani odrezano grozdje na priprost, a vendar izvrsten način. V ta namen služijo primerna korita. Korita so podolgasta, preko 45 % dolga, iz posteklenjene gline, zato so snažna, po ceni in trpežna. Izdelujejo pa se enotna in dvojna. Enotna se pritrdijo spodobnimi železi na steno (glej podobi 39. in 40.), dvojna se pa postavijo na stojala (glej podobi 41. in 42.). Način pritrditve in porabe teh korit je najbolje razviden iz povečano risanih podob 40. in 42.

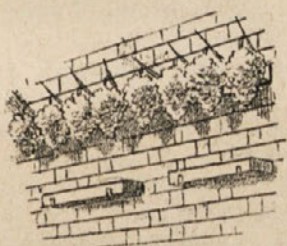
Na teh dveh podobah se vidi, da imajo enotna kakor tudi dvojna korita znotraj podstavke.

Poganjek, ki nosi grozd, mora se odrezati toliko dolg, da grozd visi čez korito, spodnji del poganjka pa sega pod podstavek. Privezavati ni treba grozdov, ker vsled svoje teže ostanejo v tej legi. Na ta priprosti način se prihrani mnogo dela in truda. Grozdi vise v naravni legi, za korito pa se ni bati, da bi se prevrnilo.

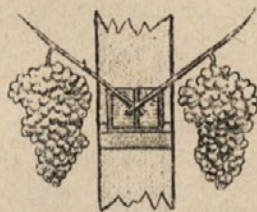
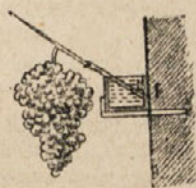
Tudi ni potrebno imeti skrbi, če je spodnji konec grozdja v vodi, dasi ni potrebno korita do vrha

z vodo napolniti. Korito pa se napolni z vodo, ne da bi grozde kaj premaknili, in vsak grozd se mora z največjo lahkoto sneti in zopet nazaj položiti. Imenovani Ward, ki v kurjenih steklenih hišah prideluje grozdje za Londonsko tržišče, hrani

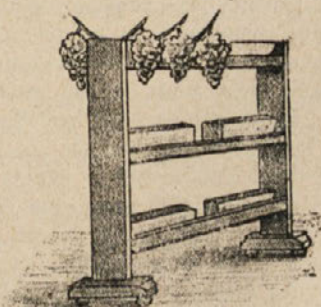
Podoba 39.

Podoba 40.

Podoba 42.

Podoba 41.

na ta način od meseca januarija do pričetka meseca aprila 400 $\frac{1}{2}$ grozdja. Mnogo vinarjev, ki se tudi pečajo z pridelovanjem namiznega grozdja, posnemajo Warda in vsi se izražajo o popisani napravi prav povoljno.

Korita se ne denejo eno tik drugega, ampak kakor kažeta podobi 39. in 41., postavijo se po kakih 18 $\frac{1}{m}$ narazen. Skupaj postaviti korita bi i tako nič ne hasnilo, ker bi bilo potem grozdje pregosto postavljeno.

Taka korita lahko naredi vsak lončar, zato je lahko poskusiti, kako se hrani grozdje na popisani način.

Cvetlice na šolskem vrtu.

Število vrtnih cvetic je neizmerno; zaradi tega je težko pogoditi prave vrste cvetic, katere naj sadimo na šolskem vrtu. V tem pogledu je vsakako najboljše, da odberemo malo, a dobrih vrst, in to onih, katerih ni težko dobiti in katere se laho oskrbujejo.

Ako ima učitelj na svojem domačem ali šolskem vrtu kako lopo, potem je najboljše, da jo obsadi s severne strani z bršljanom, z drugih strani po z divjo trto vrste „*clematis hybrida splendens*“. Isto tako je dobro, ostale strani olupšati s kako vzpenjasto rožo ali z rastlino „*glycine chinensis*“.

Ako je zraven take lope še kaj prostora proti severu ali proti severovzhodu, naredi se mala, poluokrogla gredica, na kateri kaj dobro pristoje razne vrste praproti, ki so lepe rastline ter učitelju služijo tudi za botaniški pouk.

Na vsakem šolskem vrtu je treba, da je sredi križpota kaka okrogla gredica, s cveticami zasajena. Na te gredice se morajo zasaditi take rastline, ki cveto vse leto, t. j. kadar ena odcvete, razcveta se uže druga. Tako se na pr. odbero za pomladanjsko cvetje nastopne rastline:

Zvončki (*galanthus nivalis*), norice (*leucoujum vernum*), morska čebulica (*scilla bifolia*), tulipa (*tulipa gesneriana*), ovčiča (*narcissus poeticus*), žafran (*crocus vernus*), mačeha (*viola tricolor*), črni talog (*helleborus niger*), višnjevi jetrnik (*anemone hepatica*).

Za poletno dobo so prikladne te le cvetice: Rože, geranije, levkoje, klinčki, balzamine, astre in fuksije.

Za obrobek cvetičnim gredam so primerne: Zimzelen, lobelija, piretrum i. t. d.

Osobito lepa skupina poletnih cvetic je ta le: Sredi gredice se zasadi skočak (*ricinus communis*) ki pri nas 2 metra visok vzraste in dela lepe cvete. Okoli njega se nasadi indijski trst (*canna indica*), ki spada med najlepše okrasne rastline, in okoli njega zopet lepotna rastlina „*pennisetium longistylum*“.

Izmed rož so prav hvaležne mesečne rože (*rosa semperflorens*), ker so vrlo lepe ter cveto celo leto.

Tudi žlahtne rože v skupinah so posebno lepe. No takih rož tudi ni težko dobiti učitelju, in to prav ceno. Priskrbimo si šipka (divje rože), ki pri nas raste po gozdih, presadimo ga na vrt in tam pocepimo ali okulujemo. Cepičev lepih žlahtnih rož ni težko dobiti.

Na šolskem vrtu ne bi smelo nikdar mankati solnčnice (*helianthus annus*), a to ne zbog njene lepote, nego zaradi njenega oljnatega semena, ki je pticam osobito sladka hrana.

To res ni velika izber cvetic, a so tiste vrste, ki se najlaže dobe ter lepšajo šolski vrt. Taki vrtni okrasni blažijo šolsko mladino, vzbujajo jej čut za lepoto in ukus ter tako prinašajo mnogo duševne koristi

Jos. C—č v „Školskem vrtu“.

Kako si oskrbimo med letom malih trt v loncih ali drugih posodah za razstavo ali za olepšavo.

Marcija ali začetkom aprila izberimo med ne prestarimi trtami, ki obetajo bogat zarod. trto (maternico ali deblo), odvežimo jo od podpor, odgrebimo jej zemljo do nad korenin. nagnimo jo proti zemlji in jo z vrhom, oziroma s sadnim lesom in z delom dve ali več let starega lesa denimo v precej obširno in okoli 35 cm globoko jamo, prav kakor bi trto grebeničali.

Na dnu te jame pritrđimo stari les in okoli nje srede ga upognimo navzgor tako, da ga bo stalo kaciĥ 10 centimetrov navpiĥno in da bo enako navpiĥno stal tudi sadni les (glava) tega leta; to glavo preteknilo skozi cvetliĥni lonec, ki naj bo 20 do 25 $\%$ širok in malo bolj globok in kateremu luknjo na dnu toliko razširimo, da se popje vanjo ne zadene in da se stari les lahko pretakne; lonec tako dolgo pomikajmo navzdol, dokler bo v njem 7 ali 8 $\%$ dve leti starega lesa; na tistem mestu, kjer iz njega raste lanska sadonosna glava, naredimo obroĥno zarezo in z ostrim noĥem odstranimo lub okoli in okoli v obliki prstana za 2 ali 3 $\%$ na široko. Ta zareza ima namen, da se brĥe naredi Źulj, iz kojega pahne v kratkem vse polno koreninic, katere Źivo ohranijo mlado trto, kadar jo odreĥeŹ od materinega debela. Će na nekaterih mestih odrgnemo lub, posebno pa blizu tistih popkov, kateri ostanejo v lonci pod zemljo, pospešimo tudi s tem, da izpahne mnogo koreninic, po katerih bo dobivala trta ŹiveŹa.

Lonec je napolniti z dobro zemljo; nekoliko ilovnata naj bo, da se prenaĥlo ne posuši; potem se zravnajo tla in se zopet zagrne trta nad koreninami. Trtno glavo, katera moli iz lonca, treba usloĥiti kolikor mogoĥe proti tlom, in priveŹe naj se h koliĥu, kateri je vtaknen v lonec, in pa Źe k drugemu, ki je v primerni daljavi vtaknen v tla. Da je glava tako upognena, to pouspešuje plodovitost tistih popkov, ki stojĥ neposrednje nad loncem. Med rašĥo naj se opravijo navadna obrezovanja vilic in jalovega omlaja, da bo trta pravilno rodila in da se grozdi lepo razvijjo.

Po leti je za to skrbeti, da se ohrani zemlji v lonci nekotiko vlage, a nikakor ne preveĥ zalivati je; s tem bi se le pospešila plesnoba po koreninah, in vsled tega bi trta poginila.

Ko se kak mesec poprej, predno prenesemo trto, prepriĥamo, da ima zadosti koreninic, naredimo prvo zarezo v les neposrednje pod loncem, a noŹ naj ne segne globoĥe v les, nego za tretjino trtne debelosti. Deset dni pozneje zareŹimo trto Źe za eno tretjino naprej in slednjiĥ odreŹimo mladico, prav predno jo prenesemo na svoje mesto, popolnoma od materinega stebela.

Ves ta ĥas in pozneje skrbimo za to, da obranimo take v lonci posajene trte s slamnatimi odejami (Źtorjami) ali drugaĥe, pripekajoĥega solnca, da listi preveĥ ne izhlapĥ, ĥesar bi odrezano steblo s svojimi koreninicami ne moglo dobro nadomestiti.

Usloĥeni letni les lahko odreŹemo po cvetji ter pustimo na glavi samo dve ali tri sadonosne mladike, katere bodo s svojimi pravilno razvitimi grozdi in s svojimi listi prilika natanĥnim ampelografskim (trtopisnim) Źtudijam, poleg tega pa tudi oĥem prav prijetna paša. Na ta naĥin dobivajo na NemŹkem sadonosne trte v loncih, katere so mizam najlepŹi kras, kakerŹnega si ĥlovek more Źeleti.

Da si priskrbimo prav gotovo od vsake posamezne trtne vrste pravilno razvitih sadonosnih komadov, napravimo po popisnem naĥinu z vsako vrsto veĥ takih presadov ter izberimo slednjiĥ za razstavo tiste, kateri se najbolj posreĥijo. Taki presadi so vsakemu, kdor jih Źeli videti, na ogled pri c. kr. poskuŹaliŹi za svilarstvo in vinarstvo v Gorici.

J. Bolle v „Gosp. listu“.

Šolski otroci naj se uče gojiti cvetice.

Kraljeva vlada v Düsseldorfu je razposlala okrožnim šolskim nadzornikom naslednjo okrožnico:

„Oziraje se na dotično določbo z dne 3. aprila l. l., opozarjamo gospode okrožne in mestne šolske nadzornike, naj delujejo na to, da učitelji in učiteljice njih okrajev navajajo otroke, da bodo gojili cvetice, ker tako gojenje blaži otročja srca. Učitelji in učiteljice naj se podrobno razgovarjajo o tej stvari pri kaki bližnji konferenciji.

Opozarjamo na to, da ima šola marsikatero sredstvo, da navaja učence in učenke cvetice gojiti. Tako lahko učitelji in učiteljice goje po šolskih sobah rastline v loncih, otroci pa jim pomagajo

Priporočamo nadalje, da se po šolskih dvoriščih na primernih mestih napravijo grede, katere naj otroci oskrbujejo po navodilu učiteljev in učiteljic. Če učitelji in učiteljice dajo semtertja otrokom sadik in semen od rastlin, katere so sami vzgojili, bodo s tem tudi vzbudili veselje do gojenja rastlin.

Nadalje bodo učitelji in učiteljice tudi pri prirodoznanskem pouku, ki se po leti bavi z rastlinstvom, otroke viših razredov učili, kako naj se goje in pomnožujejo rastline v loncih.

Koder so vrtnarska društva, priporočati je učiteljem, da ž njimi stopijo v zvezo in na to delajo, da bi ta društva dajala otrokom rastlin. Otroci bi potem rastline vzgajali in bi dobili veselje do cvetic“.

Šolski nadzorniki so dobili od kralj. vlade tudi nalog, da poročajo, kako je s to stvarjo po posamičnih nadzorovalnih okrajih.

Vrtnarske raznoterosti.

Najboljši gnoj za šparglje je živalski gnoj Na Brunšvinskem, kjer največ špargljev pridelujejo, gnoje njive za šparglje trikrat in vsakokrat porabijo 250 meterskih centov živinskega gnoja za hektar. Če se pa hoče tudi gnojiti z umetnim gnojem, vzame se 2 meterska centa žveplenokislega kalija, 2 meterska centa žiliskega solitra in 10 meterskih centov laporja. Ta umetni gnoj se le slabo podkoplje.

Jame za drevesa. Napačno ni kopati velikih jam, pač pa je napačno, da jih nekateri napolnijo le z vrtno prstjo in kompostom. S tem hočejo še posebno ustreči drevesom. V takih tleh sadna drevesa rasto dve ali tri leta jako hitro, potem se pa ustavi rast, ker so razvajene korenine dorasle do slabše zemlje, v kateri si ne morejo pomagati. Vrtna zemlja in kompost naj se primešata le drugi prsti za zboljšanje, ne smejo se pa ž njima jame napolniti, ker to drevesom le škoduje.

Vijolice. Če hočeš imeti vijolice na vrtu, ne da bi imel dosti dela ž njimi, je najboljša naša navadna vijolica. Uspeva povsod, po trati, pod grmi, posebno če ima malo sence. Najmanj truda pa imaš ž njeno setvijo. Kar posej seme, kjer hočeš vijolice imeti. Sej seme jeseni ali pa pozno po leti in glej drugo pomlad, da rastlin ne poškoduješ pri okopavanji in pletvi.

Proti kumarnim hroščem priporoča se kot dobro sredstvo, če se rastline poškopre z vodo, v kateri so se raztopili kurjaki. V 5 litrov vode deni funt kurjakov, ta zmes naj potem mirno stoji štiriindvajset ur, potem pa polivaj rastline s to gnojnico.